

TRANSCRIPCIÓ EN BRUT

Aquesta transcripció està pendent de verificació i correcció. Pot contenir, doncs, errades de fidelitat i incorreccions lingüístiques i no es pot considerar com una publicació oficial

Fitxer 18

El president

Si us sembla, prosseguim amb l'última compareixença prevista avui.

Compareixença

de Jesús María Silva Sánchez, advocat i catedràtic de dret penal
(tram. 357-00889/10)

Donem la benvinguda al senyor Jesús María Silva Sánchez, que per un temps inicial de vint minuts farà la seva exposició.

Benvingut i gràcies.

Jesús María Silva Sánchez (advocat i catedràtic de dret penal)

Està bé així?

El president

Sí.

Jesús María Silva Sánchez

D'acord. Bon dia a tothom. La meva tasca avui, en la meva condició de catedràtic de dret penal de la Universitat Pompeu Fabra, seria fer algun tipus de consideracions sobre el tema que és objecte d'aquesta comissió del frau fiscal i de la corrupció política.

I aquí en primer lloc potser sí que s'haurien de fer algunes puntualitzacions, d'índole general, perquè de primeres sembla que siguin temes de dret penal en sentit estricte; es podria caure en la temptació de dir: bé, això són temes intrínsecament penals, i per tant han de rebre una solució penal. I com que sembla que de moment això no està funcionant, la resposta, el moviment, ha de ser més de penal, cosa que voldria dir noves tipificacions, d'una banda, introduir nous delictes, o incrementar les penes dels delictes que ja tenim al Codi penal, i per tant la política enfront del frau fiscal i de la corrupció política ha de ser una política criminal en sentit estricte, fent servir les eines habituals de la política criminal.

Bé, jo tinc els meus dubtes, que crec que comparteixen, en general, els penalistes; no crec que la meua sigui una posició aïllada dins de l'acadèmia en matèria de dret penal. Per què? A veure, d'una banda, perquè crec que les dues problemàtiques, que són diferents, tot i que la comissió tingui per objecte els dos temes..., de fet es podria parlar només de frau fiscal, es podria parlar només de corrupció política, i la vinculació de frau fiscal i corrupció política en realitat és conjuntural. És a dir, pot passar amb algun cas concret, però no hi ha una relació intrínseca entre el problema de la corrupció política i el problema del frau fiscal; són dos problemes, hi insisteixo, separats que poden coincidir en una certa situació però no són temes intrínsecament, substancialment, conjuminats.

Tanmateix, jo crec que sí que es pot dir que tenen a veure amb un tema que a mi personalment em sembla important, que és el tema de la relació entre el dret penal –el dret, en general–, l'ètica privada, l'ètica pública i l'ètica de les organitzacions. És a dir, normalment es parla del dret penal com el mínim ètic, és a dir, és allò que tothom comparteix o hauria de compartir. I, com a mínim ètic, pot ser sancionat..., les vulneracions d'aquest mínim ètic es poden sancionar amb les sancions més greus que preveu l'ordenament jurídic.

Ara bé, la qüestió és que el dret penal, i això ho prova la història, sempre ha funcionat, raonablement bé o raonablement malament..., és a dir, ja comprèn més o menys la seva feina, perquè no funcionava aïlladament. És a dir, ha tingut com a eines molt importants de suport, o d'acompanyament, la religió, l'escolarització..., és a dir, la transmissió, a través dels canals tradicionals, de valors, de la idea de respecte a les normes. Per tant, s'ha de pensar que una societat no pot funcionar només a base de dret penal per resoldre greus problemes com els que tenim aquí, sinó que ha de tenir en compte com es troba aquest recolzament tradicional –que venia donat per la religió, hi insisteixo, per la transmissió familiar, escolar, etcètera, d'uns valors–, perquè la internalització d'aquests valors és un complement fonamental de la pressió externa que fa el dret penal. És a dir, el dret penal fa una coacció externa. Bàsicament, comina amb l'amenaça d'una pena, que després ja parlarem de la força que pot tenir aquesta pena, però, sobretot, parteix de la idea que les persones tenim, a més, una sèrie d'inhibicions que vénen donades per tradició, diguem-ne.

Jo crec que un dels problemes de la democràcia espanyola és la mancança de la substitució de l'ètica tradicional catòlica per una ètica pública que mantingui valors importants. Crec que..., personalment, això ja és una opinió, imagineu-vos-ho, absolutament discutible, però crec que de bon començament s'han de construir una ètica privada i una ètica pública amb valors compartibles, però que és en l'àmbit de l'ètica on es comença a treballar per evitar, o per neutralitzar, en la mesura dels possibles, temes com el frau fiscal i la corrupció política.

Això, d'una banda. Per tant, la meua valoració com a jurista, i no és una valoració tampoc aïllada, sinó que és compartida per molts juristes i teòrics del dret, és que quan el dret penal es troba amb un sistema de valors contrari als mateixos valors que el dret penal representa té moltes dificultats per imposar-se només amb l'amenaça del pal, que és la metàfora que va utilitzar Hegel per parlar del dret penal. En primer lloc, això.

En segon lloc, i és comú també a frau fiscal i corrupció política: són el que se'n diu macroproblemes. Els macroproblemes tenen una característica singular, és a dir, són bastant ubiqüitaris, és a dir, es donen amb molta freqüència i amb molta extensió: no són un cas, ni dos, ni tres, ni cinc, ni vint. I aleshores, quan hi ha un problema que està molt estès, i el cas ve tant pel frau fiscal com per la corrupció política, de nou el dret penal funciona malament. Perquè el dret penal funciona bé en casos concrets i en casos d'una certa delimitació de responsables; quan hi han molts responsables, quan –per exemple, per parlar– hi han procediments amb cent imputats o cent cinquanta imputats, les eines no del dret penal d'aquí, del dret penal en general, comencen a semblar insuficients, perquè no està pensat per a aquest tipus de problemes.

Tercera qüestió: la sortida en fals de l'increment de penes o la tipificació de nous delictes. Aquesta estratègia ha estat una estratègia, diguem-ne, bastant estesa, durant els darrers vint anys. Per exemple, en el tema del frau fiscal, si mirem l'evolució del dret penal fiscal, ens trobaríem que els tipus penals s'han anat ampliant i les penes previstes al codi s'han anat fent cada cop més dures. A més, s'han tipificat nous delictes.

Es pot pensar que els increments de pena tenen influència en la reducció de la delinqüència? Doncs, a veure, en principi no. No, i això ja està també demostrat per l'anàlisi econòmica del dret: els increments de pena, i molt en particular àmbits

com el frau fiscal, i potser també la corrupció política, que són àmbits de delinqüència racional –ara tractaré de parlar d'aquest tema–... Què vol dir «delinqüència racional»? Vol dir que el delinqüent fa un càlcul racional de les conseqüències que té el seu acte, i per tant compara, i diu: «Em surt a compte, fer això, tenint en compte que les conseqüències negatives serien aquestes?» No té a veure amb el delinqüent, diguem-ne, violent, per exemple, que en principi no és un delinqüent racional.

Aleshores, quins són els problemes que fan que un increment de pena no tingui necessàriament –jo crec que en absolut– una repercussió en la reducció d'un àmbit delictiu? Els americans en el seu moment van fer el que anomenaven «l'equació de la intimidació», i això diu que l'eficàcia intimidatòria d'un sistema, d'una tipificació delictiva, és el resultat de la multiplicació de la gravetat de la pena multiplicada per la possibilitat –probabilitat– de la seva imposició, multiplicada pel temps que transcorrerà fins que s'imposi aquesta pena. És a dir, que tenim tres variants: una, increment de pena, o quantitat de pena; dues, probabilitat de pena; tres, temps de duració, de durada del procediment, etcètera.

Clar, si tenim una pena de cinc anys, per exemple, però la multipliquem per un coeficient de probabilitat de descobriment i de detenció i de tractament judicial d'aquesta pena que és un coeficient molt baix, i a més el procés es fa molt llarg, aleshores la capacitat d'intimidació –de *deterrence*, que diuen els americans, o els anglosaxons– comença a ser molt baixa. I això vol dir que si, de fet, es vol incrementar aquesta eficàcia intimidatòria, evidentment la inversió no és tant una inversió en gravetat de penes sinó més en probabilitat d'imposició i en durada..., és a dir, a reduir la durada dels procediments.

Quina és la diferència entre l'increment de penes i la probabilitat de detecció i la durada dels procediments? Que els factors segon i tercer d'aquesta equació suposen una inversió important, molt important: el paper –diem sempre en pla de broma, no?– de BOE és molt barat, en canvi la inversió ...

Fitxer 19

...en detecció i la inversió en reducció de la durada dels procediments és, evidentment, molt més cara.

Això com a plantejament general, per tant, un cert escepticisme que aquest tipus de problemes, que tenen molt a veure amb l'ètica, que són macroproblemes i amb els quals els increments de pena tenen una incidència molt minsa, diria jo, deixant de banda aquestes qüestions generals, sí que voldria fer, ara ja consideracions sobre frau fiscal, d'una banda, i corrupció política d'altra banda.

Si per frau fiscal, de forma molt general designem la disminució de la recaptació de les hisendes públiques, amb relació amb l'expectativa raonable que aquestes podien tenir d'ingressos, si fem una definició molt genèrica, per tant, reducció de les expectatives, tindríem que hi ha dos fonaments, dues fonts bàsiques d'aquesta disminució, que jo situaria..., que són molt diferents; d'una banda el fenomen de l'economia submergida, d'una banda, i d'altra banda, l'estratègia o el fenomen de l'optimització fiscal, que es pot anomenar també enginyeria fiscal, etcètera.

Són dos fenòmens molt diferents, però que tenen cadascun d'ells, tenen una repercussió important; el primer té a veure amb l'omissió de la declaració, és a dir, amb l'existència d'activitats econòmiques, de rendiments econòmics, de plusvàlues que no es declaren, ommissió, per tant. L'altre no, l'altre és un fenomen diferent, parlem uns minuts –no sé com vaig de temps, això que és?, vuit, d'acord, parlem del primer–, jo crec que el primer tema, de nou, és un macroproblema, és un macroproblema que té a veure en primer lloc també amb una qüestió ètica, perquè normalment estem parlant de quantitats no molt rellevants, de vegades sí, però normalment estem parlant de quantitats no molt rellevants, que tenen a veure..., que l'exclusió del món de la tributació té probablement un fonament triple, diria jo, d'una banda, les dificultats econòmiques que poden tenir certes empreses, que diuen, bé, com que no puc –i això és conjuntural, de nou–, com que no puc mantenir-me en l'àmbit de l'economia diguem-ne tributaritzada, doncs passo a l'altra banda i almenys subsistiré econòmicament, amb això, bé, pot merèixer la valoració que mereixi, però com a dada jo crec que s'ha de tenir en compte.

I en segon lloc, deia de nou, és el tema de la disminució o en tot cas no increment de la consciència fiscal. Jo crec que va haver-hi un moment arran de les primeres tipificacions del delictes fiscal, que es va produir un increment de la consciència fiscal de la població. Crec que ara estem baixant en..., no tinc estadístiques, són més aviat impressions i ara llegir alguns articles de criminologia sobre aquest tema, crec que la consciència fiscal està baixant. I perquè està baixant, la consciència

fiscal? Jo crec que un factor que no podem excloure com a element important d'aquesta davallada és el descontrol de la despesa pública, és a dir, allà on..., però la despesa pública no està controlada, qui ha de contribuir al sosteniment d'aquesta despesa pública té una excusa per dir: sí, a mi la Constitució m'obliga a contribuir al sosteniment de les càrregues públiques segons el principi de capacitat contributiva, però si la despesa és un descontrol, si no està, no ho tinc ben clar si és útil o inútil, certa despesa, si no tinc clar que aquesta despesa sigui efectivament feta a interès de la població, etcètera, doncs jo tinc una excusa, com que ells ho fan malament, és a dir, les institucions ho fan malament, jo tinc diguem-ne, un argument de la intensitat que es vulgui, però tinc un argument per no contribuir a aquesta situació.

Crec que això val bastant pel tema de la petita empresa que viu al marge del sistema tributari. D'altra banda, està el tema del que se'n podria dir enginyeria fiscal, és a dir, mecanismes d'optimització fiscal, més enllà de la llei. I aquí jo crec que el tema és molt tècnic, primer important, que jo personalment, si defineixo com a punt de partida la reforma de la Llei general tributària de l'any 2003. L'any 2003 es va produir una reforma important de la Llei General Tributària, que va portar, va tenir els següents elements de manifestació: hi havia una figura històricament, a la Llei d'enjudiciament tributari, que era el frau de llei. El frau de llei no és exactament un engany, o no és un engany en sentit estricte, no és una simulació, sinó que és el recús a un negoci determinat per obtenir exclusivament beneficis fiscals, un negoci que no té un sentit econòmic, sinó bàsicament l'únic sentit és obtenir un avantatge fiscal, molt bé.

L'any 2003, des del Ministeri d'Hisenda i concretament des de l'Agència Tributària, s'havia proposat que el frau de llei –que no rebia fins aleshores cap tipus de sanció, no penal, i tampoc administrativa, cap tipus de sanció–, es va plantejar que rebés una sanció administrativa, en aquell moment. Finalment, el Govern va excloure aquesta possibilitat, el Govern de l'any 2003 va excloure la possibilitat que el frau de llei rebés cap tipus de sanció, és a dir, es feia una correcció; quan hi havia frau de llei es feia una correcció al negoci, però no hi havia cap tipus de sanció.

Què va passar a partir d'aquell moment? El que va passar és que des de l'Agència Tributària molts casos que fins aquell moment s'havien qualificat com a casos de

frau de llei, en els anys des de 2003 fins a aquest moment es van passar a qualificar com a delictes fiscals, és a dir, van dir: bé, donat que el Govern no vol plantejar cap tipus de sanció administrativa, aleshores canalitzarem aquests casos, ja no com a infraccions administratives, que no podia ser, sinó com a delictes fiscals, sempre que ultrapassi la quantitat de 120.000 euros.

Aleshores, què ens hem trobat? Ens hem trobat amb un increment rellevant de casos de delictes fiscals, però aquest increment de casos de delictes fiscals no prové, probablement, d'un increment de les activitats que donarien lloc al delictes fiscals, sinó a un canvi de qualificació fet per part de l'Agència Tributària, que casos que abans qualificaria de frau de llei, o de discrepància en la interpretació de la norma, han vingut a ser qualificats com a casos de delictes fiscals. Per tant, això és un factor que s'ha de tenir en compte, eh?, és a dir, que casos que abans no es qualificaven com a delictes fiscals, a partir de l'any 2003, 2004 comencen a ser qualificats com a casos de delictes fiscals. Un factor que a mi em sembla important, perquè fa que les xifres es puguin veure amb uns ulls diferents.

En segon lloc, a mi em sembla important la indefinició, important portar aquí, la indefinició del legislador en matèria de delictes fiscals, de delictes tributaris. A veure, podem dir: el delictes fiscal és molt greu i no és un tema que després es pugui arreglar pagant o no pagant, perquè si es comet un furt o un robatori o una estafa, això no es pot arreglar després pagant, pagar pot portar-te un atenuant, però no a resoldre el problema. Què passa? Que en el delictes fiscal, resulta que hi ha una institució que és la regularització tributària, en virtut de la qual si jo, després d'haver consumat el delictes, regularitzo, és a dir, pago a Hisenda, jo quedo exclòs de responsabilitat criminal, tinc una exempció de responsabilitat criminal; és més, ara ja des de la darrera reforma de l'any 2012, tinc aquesta possibilitat no eximent però molt atenuant quan faig la regularització un cop incoat el procediment penal. A veure, és difícil dir que una cosa és molt greu quan es pot arreglar pagant després d'haver-se consumat el delictes i això no, insisteixo, no permetem en el furt, no ho permetem a l'estafa, no ho permetem a cap delictes, tret del delictes fiscal.

Perquè el que és molt greu no es pot arreglar reparant, la reparació serà un atenuant, però no serà mai un eximent. Aleshores jo veig aquí un problema conceptual, el delictes fiscal com a eina de recaptació, sigui com sigui, és a dir, tenim el delictes fiscal perquè el que volem és pressionar la recaptació, i aleshores

paguis quan paguis, ho tindràs bé, sempre que paguis abans de començament del procediment penal o del procediment administratiu tindràs un eximent de responsabilitat, però clar, qui fa un raonament inspirat per criteris instrumentals pot arribar a la següent conclusió: bé, de moment, quina és la probabilitat que s'obri una investigació? I sobretot, quina és la probabilitat que això s'obri en un temps determinat? Introdueix aquest càlcul en el seu càlcul racional, aleshores la regularització és una institució molt bona si el que es vol és recaptar, però molt dolenta si el que es vol és posar de relleu que el delictes fiscal és un delictes molt greu.

Perquè el que és molt greu no s'arregla d'aquesta manera i crec que aquesta indefinició conceptual és un problema que venim arrossegant des de, bé, des de l'any 95 i fins i tot abans que això es va instituir, i és un tema que d'alguna manera hauria de merèixer algun tipus de reflexió. Jo ho deixo així perquè evidentment... – quan em falta? (*veus de fons*) ja està? Ah!, bé, ràpidament– això és una reflexió, i això ho va dir igual *mutatis mutandis*, pel tema de la corrupció política, jo el que vull dir, què és el que vull dir en tot cas? Que aquí hi ha hagut un canvi important, tant pel tema del frau fiscal, i aquest canvi sí que em sembla important, pel que fa al frau fiscal com pel que fa a la corrupció política, que és el següent: a partir de l'any 2010 tenim una reforma molt important que introdueix la responsabilitat penal de les persones jurídiques per delictes que es cometen en el si de les mateixes, és a dir, que si es comet un delictes en el si d'una persona jurídica, un delictes fiscal, hi ha possibilitat que respongui la mateixa persona jurídica i això és molt important des de l'any 2012 pel que fa a la corrupció política, perquè? Perquè des de l'any 2012 els partits polítics i els sindicats passen a respondre penalment si com a conseqüència de la seva falta de control intern alguna persona en el si d'aquests partits polítics o sindicats ha comès un delictes.

Per tant, aquesta implicació que obliga les persones jurídiques de dret privat, però també a partits polítics i sindicats a exercir control intern i per tant, si no ho fan, a arriscar-se a incórrer en responsabilitat penal, el que d'entrada significa una multa, però si això es produeix reiteradament pot implicar fins i tot la dissolució, i la intervenció, és a dir, té sancions molt importants; jo crec que aquest camí, que és una transferència en definitiva, de funcions de control i policia de l'Estat a les persones jurídiques de dret públic i de dret privat, pot ser un camí que a mi

personalment em sembla que podria contribuir substancialment des del punt de vista del dret, que crec que té un paper limitat, el dret penal, podria contribuir a la reducció d'aquest tipus de pràctiques i ho sento molt, però ja no...

Resto a la vostra disposició per les preguntes que vulgueu...

El president

Moltíssimes gràcies, senyor Silva. És el torn, ara dels grups parlamentaris i en primer lloc del Grup d'Esquerra Republicana, l'il·lustre diputat Oriol Amorós.

Oriol Amorós i March

Gràcies, senyor Silva, per la seva compareixença i especialment avui que potser per vostè, per motius professionals, també és un dia complicat, per tant li agraïm aquest esforç especial. No ens estalviarem alguna pregunta sobre aquesta qüestió i vostè òbviament respondrà amb llibertat sobre la qüestió i entenem les seves limitacions, d'entrada.

Però sobre la seva exposició, per començar, i si el president em pot avisar quan quedi un minut li agrairé: ha tornat a recórrer a una qüestió que s'ha vingut parlant en aquesta comissió en més d'una ocasió, quan parlem del dret penal aplicat en l'àmbit fiscal, que és l'aspecte cultural, no?, l'aspecte de dir que falta una ètica..., miri, com a republicà trobarà poques persones més convençudes de la importància de l'ètica pública i del sentit del deure cívic com a motor del funcionament de la societat. Però al mateix temps, també hem viscut molts casos, en aquesta societat, de qüestions que dèiem, per motius culturals no els podíem arreglar, i quan ens hi hem posat, ho hem fet. I li puc parlar de dos exemples ben diferents, com per exemple doncs el fumar en espais públics, o per exemple la conducció prudent en la seguretat viària, no?, on es deia, no, no, estem maleïts per qüestions culturals, mai ho arreglarem, i no ha estat així. Moltes vegades ens ho hem pogut arreglar, per tant, jo crec que no ens podem...

Entenent en raonament, no l'hauríem d'entendre mai com una excusa, sinó que estem perfectament dotats per ser una democràcia d'alta qualitat, que no permeti i que sigui contundent amb aquesta mena..., que tingui una bona ètica pública, que tingui una bona ètica ciutadana i que no permeti en cap cas, aquest tipus de comportaments. Per tant, estic en contra de la maledicció cultural, per dir-ho així, estic convençut de la nostra capacitat de millora i per tant, el que hem de trobar és

quins són els elements claus. Vostè n'ha fixat alguns: per exemple, ha parlat de la limitació del dret penal per actuar contra el frau fiscal i ens ha dit una cosa que, per desconeixement li he de preguntar que ens faci un aclariment, diu: quan actuem sobre molts responsables, sobre cent imputats, per exemple, el dret penal funciona malament, li demanaria una explicació al respecte, perquè no ho acabo d'entendre, en tot cas ens sembla que no hauria de ser així, eh?

Diu: «Hem sortit moltes vegades en fals, amb l'increment dels tipus delictius o amb els increments de la pena, i en canvi hauríem d'actuar en els altres dos àmbits de l'equació de la intimidació», em sembla que l'ha anomenada vostè, no?, el de la gravetat, el de descobriment#...

Fitxer 20

...i el del temps de duració dels procediments. Bé, aquí li he de fer una pregunta com a penalista, perquè, clar, en nombrosos casos de corrupció –funciona en tot l'àmbit del dret penal, però en corrupció d'una forma molt especial– el mecanisme de la defensa –i vostè també és defensor actualment d'un cas de corrupció, precisament– ha estat la dilació, les traves, el mirar..., aquí tenim un problema de procediment jurídic, de procediment penal. És a dir, em sembla que..., abans ha vingut..., abans que vostè ha vingut el senyor, l'exfiscal, Mena a qui pensava preguntar-li sobre els casos Planasdemunt, que va acabar amb un sobreseïment per allargament dels processos; el cas Bertrán de Queralt, que va acabar amb un indult; el cas Casinos, on el jutge durant la instrucció va veure un altre delictes que no era dels dos que formaven part de la querella que era finançament de partit polític i va dir: «He descobert finançament il·legal de partits polítics al llarg de la instrucció, però m'inhibeixo.» I després aquest jutge va ser també recusat i va ser encausat per aquest motiu. O el cas De la Rosa que es va alliberar del cas Hisenda. I com tants altres casos més..., o el cas Treball, per exemple, que va acabar també amb indults, no? Clar, el problema del temps és una qüestió que els penalistes ens han de dir com s'ha d'arreglar, perquè el que sí desmoralitza molt...

Vostè diu: «Ha baixat la consciència fiscal» –i diu–, «pel descontrol de la despesa pública.» Bé, és una valoració subjectiva de la qual discrepo. És a dir, és evident que hi ha molts ciutadans que pensen que s'ha fet despeses faraòniques, però no

és el problema d'avui, eh? Això fa deu anys amb obra pública segur que hi estaríem tots d'acord, però avui? Les institucions públiques..., el problema no és..., la despesa pública no té un descrèdit, la despesa en sanitat, la despesa en educació, la despesa en l'aparell de justícia, la despesa social té un altíssim crèdit ciutadà; el que defrauda que s'agafa a aquest argument ho agafa molt pels pèls. El que baixa la consciència fiscal, escolti, són casos com, escolti, trenta anys després aquí hi havia un cert..., bé, no vull parlar de l'opinió dels altres, però en tot cas se'ns ha dit molt clarament que els fets del cas Banca Catalana eren clars i si es va sobreseure no va ser per negació dels fets i mai hi ha hagut una veritat judicial que els negués. Els casos..., per exemple, la pressió que està fent el Partit Popular perquè es canviï el jutge que investiga els seus casos de corrupció, home, això sí que genera..., això sí que genera una baixa de consciència fiscal, no? O el cas de la Casa Reial: que la primera institució d'un estat estigui implicada en tants casos de corrupció, no li sembla que això sí que influeix sobre la consciència fiscal? Això sí que influeix sobre la consciència fiscal i per això s'ha creat aquesta comissió, en part.

I una qüestió, clar, avui hem sabut que s'imputa la infanta per part del jutge Castro i vostès havien defensat la figura del participant a títol lucratiu, participant a títol lucratiu que el senyor Mena ens ha explicat avui que és una figura que fa cent seixanta anys que existeix en el Codi Penal; potser era d'un temps on es pensava que les dones dels delinqüents de delictes econòmics, doncs, no s'assabentaven de res i estaven a la figuera, no sé si això és aplicable avui dia. No li sembla, aquesta figura, una mica antiquada, una mica poc explicable en un moment..., i menys per a persones que se'ls suposa una cultura, que se'ls suposa un coneixement, i menys en casos on s'ha fet un ús de la importància del caràcter de VIP de la infanta per cometre determinats delictes, que la persona que té aquesta condició que afavoria que el seu marit delinquís, que es vulgui agafar la participació a títol lucratiu, s'aguanta molt poc. I que la Fiscalia de l'Estat i l'advocat de l'Estat, figures dependents del Govern de l'Estat, no ho demanessin, no li sembla que això també baixa la consciència fiscal? No li sembla que això és una bomba a la moral col·lectiva? No li sembla que en aquests casos cal actuar amb claredat i exemplaritat? No li sembla que la participació a títol lucratiu, que, per

exemple, la ministra Mato, el mateix Partit Popular estan al·ludint en aquests moments, no és una figura per escapar-se?

El president

Gràcies, diputat Amorós. En nom del Grup Parlamentari Socialista, l'il·lustre diputat Jordi Terrades.

Jordi Terrades i Santacreu

Gràcies, president. També donar les gràcies al senyor Silva per la seva compareixença i per les explicacions inicials que ens ha donat i m'imagino també la resposta a les preguntes que els diversos diputats li formularem.

En aquests moments, jo crec que, com mai, hi ha la percepció que la corrupció, a vegades lligada al frau fiscal, però la corrupció és bastant habitual a l'Estat espanyol. Vostè per la seva experiència de catedràtic també, però de penalista en actiu, vostè creu que aquesta percepció és més o menys que en altres països del nostre entorn?

També voldríem conèixer quina és la seva percepció en el sentit de..., jo tinc la percepció que la majoria d'empeses i de polítics es comporten de manera correcta, però com creu que es pot combatre aquesta sensació, perquè les sensacions no només es combaten amb perfeccionar les lleis, que sí, però no necessàriament o no exclusivament.

Darrere, de totes maneres, de les males pràctiques també hi han empreses, és a dir, sempre hi ha dos actors aquí. I la corrupció, des del meu punt de vista, crea inseguretat jurídica sobretot per a aquelles persones o aquelles empreses, fins i tot les de fora del país, que volen invertir en aquest estat.

Per tant, com creu vostè o quins controls s'haurien d'adoptar, si els que tenim són els adients o no i, si no ho són, quins controls de més s'haurien d'implantar no només a les administracions públiques, sinó també a les empreses per evitar algunes de les coses que..., moltes de grosses#, però que es veuen i que tenen un impacte en la opinió pública i en l'opinió ciutadana.

També voldríem saber la seva opinió des del punt de vista de penalista, no només des de la càtedra, sinó des de l'exercici de la seva feina també com a advocat, si la corrupció, que existeix, és com les *meigas*, *haberlas haylas*, es protagonitza

bàsicament a títol individual entre treballadors i servidors públics i responsables d'empreses per al seu lucre personal –alguns per al seu lucre personal, altres per aconseguir més activitat econòmica, que segurament també deu anar vinculat a major retribució– o si el que existeix és una trama que el que es fa servir és per alimentar les finances del conjunt de partits del país; perquè aquest és un debat que sempre el tenim aquí sobre.

Vostè ens parlava de la transmissió de valors en la seva primera intervenció, i també hi han hagut altres experts que han incidit en aquest tema, vostè creu que alguns silencis..., aquest matí el fiscal Mena –l'exfiscal Mena– ens parlava de silencis clamorosos. Jo hi afegeixo: després en l'opinió pública del nostre país, de Catalunya, acaba sorgint aquella definició tan habitual que deia: «Tothom ho sabia. Tothom ho sabia, ningú deia res.» Això contribueix –aquest «tothom ho sabia»– a una certa dosi d'impunitat que fa que transversalment hi hagi persones que acabin traspasant aquell llistó ètic que vostè ens parlava en la seva intervenció? Com que hi han silencis, tothom ho sabia i no hi ha retret social, doncs aquí determinades persones, col·lectius, empreses poden acabar..., estar temptats de passar el llistó.

Per guanyar a la corrupció és necessari diverses coses. Ja veig que vostè no és partidari..., altres persones també que han comparegut no són partidaris de la línia d'endurir la legislació, més aviat es parla de més educació, més valors socials, més transparència. Li demano la seva opinió respecte a les dues lleis de transparència que aquests darrers deu dies s'han aprovat, tant a Espanya com a Catalunya, quina opinió en té, si serviran o no serviran.

I la darrera pregunta: parlant que està baixant la consciència social, vostè creu que..., la consciència fiscal, perdó, vostè creu que actituds com les de l'expresident de la Generalitat de Catalunya, el senyor Pujol, que confessa que ha tingut diners, ell, la seva família, a l'estranger pot justament provocar també en el conjunt de la ciutadania aquesta baixada de consciència fiscal? Podríem parlar d'altres casos, eh?, se n'ha citat algun, jo li parlo d'aquest en concret.

Gràcies, president.

El president

Gràcies, senyor Terrades. Pel Grup Parlamentari Popular, l'il·lustre diputat Santi Rodríguez té la paraula.

Santi Rodríguez i Serra

Gràcies, president. També agrair al senyor Silva la seva col·laboració i aportació en aquesta comissió que valorem molt positivament, especialment aquells que estem en la nostra vida, diguem-ne, professional i acadèmica allunyats de la terminologia jurídica i de determinada terminologia i sobretot la relació entre penal o Codi penal, delictes penal i l'ètica m'ha semblat extraordinàriament interessant.

Certament davant de la pregunta que vostè es feia i que vostè responia amb relació a si l'increment de les penes comporten una reducció d'actituds de corrupció, actituds de frau, la meua primera reflexió anava relacionada amb el fet que possiblement la mateixa corrupció sigui anterior al terme «política» i a la mateixa política. Per tant, no estem parlant d'un fet que succeeix al segle XXI, sinó que és un fet o uns fets que continuen succeint en el segle XXI i, per tant, es produeixen des de fa molts anys en la història sense que això òbviament serveix per resignar-nos, al contrari, sinó per buscar noves fórmules que permetin abordar aquesta situació i, doncs, contribuir a intentar reduir-les.

I també, en aquest sentit, una altra reflexió per si mereix també el seu comentari, no? Fins a quin punt aquells que es considera que la seva actuació és ètica per si són aquells més propensos a caure en determinades pràctiques que aquells que es poden replantejar diàriament, i a la vista de les noves circumstàncies, la seva pròpia ètica.

Gràcies.

El president

Gràcies, senyor Rodríguez. En nom de Grup Parlamentari d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, l'il·lustre diputat Marc Vidal.

Marc Vidal i Pou

Gràcies, senyor president. Senyor Silva, sigui benvingut al Parlament. Vostè ha parlat, tal com s'ha dit per aquí, com altres compareixents, de la falta d'ètica pública com un dels motius, és a dir, en tot cas, de la falta d'un sistema de valors que ajudin a distingir-nos socialment de l'obra ben feta de l'obra mal feta respecte

al tema fiscal. Sóc un ferm convençut d'això que diu vostè, el que passa que suposo que coincidirà amb mi que això no apareix sol, ni es construeix sol, sinó que ha de tenir un relat i que en el nostre cas en el moment històric, diguem-ne, en què som apareix també com uns antecedents concrets, la dictadura n'és un respecte de la corrupció, és # absolutament corrupta, potser un determinat pas en la Transició, en la qual molts dels nostres pobles, doncs, varen passar..., alguns alcaldes de la dictadura van ser automàticament demòcrates, pot haver-hi ajudat també, al fet que això no fos així. Però, hi ha una qüestió molt bàsica que és l'exemplificació per a la creació de valors. I, en aquest cas, la falta d'ètica d'aquell que ha pregonat durant no sé quants anys l'ètica –estic parlant del cas Pujol, que és el que ens ocupa en aquesta comissió– probablement sigui una bomba i potser obri els ulls i aquest exemple que era ell no és tan exemple. No sé exactament vostè què n'opina respecte d'això. Però, en tot cas, com modifiquem l'exemple, seria la pregunta, si no es purguen les culpes en aquest cas.

Vostè deia que el sistema de valors, aquest que estàvem parlant contrari al que estimula el dret penal, posa en serioses dificultats aquest mateix dret penal. És clar, però una reflexió: si també utilitzem el dret penal en...

Fitxer 21

...determinades argücies o determinades «artimanyes» o determinades esclertes que ens dóna el mateix dret penal perquè públicament determinades persones que és un clamor que han comès presumptament delictes se n'estalviïn, com no se'ls estalvia la major part dels mortals, això no arriba també a modificar aquesta pujada de valor que hauria de tenir respecte del compliment del dret penal? Ho dic..., estic pensant en el senyor Millet, per exemple, i estic pensant en molts altres casos; aquí se n'han citat alguns, eh? En tenim comptabilitzades al llarg del pujolisme unes quantes desenes de casos, dels quals ha resultat que al final, de penes, poques, i, en canvi, d'assenyalament amb els dits, molts, i d'evidències, unes quantes, diguem-ne. No sé exactament com ho hauríem de fer, això, aleshores.

I a títol personal m'agradaria saber..., és clar, precisament en el cas que ens ocupa. És clar, vostè va a la Pompeu Fabra i defensa el valor de l'ètica. Com es pot fer? Ho dic per les pel·lícules americanes, que sempre apareixen els advocats

defensors. Com es pot fer, predicar l'ètica i tenir al mateix temps la capacitat per defensar personatges com els que vostè està defensant? I dic «personatges», eh?, no en dic res més, «personatges» en relació amb «persones».

L'enginyeria fiscal per eludir impostos. Hi va haver un altre compareixent, em sembla que era la setmana passada, que ens parlava que potser hauríem d'aplicar més el sistema alemany, ens deia ell, que persegueix el que pretén fer trampes, que no pas la quantitat defraudada. Com ho podríem fer, això? I hauríem de perseguir també els que ajuden a fer trampes? Perquè per fer trampes, segons quines, es necessiten, ens va dir un altre compareixent, grans bufets d'advocats i alguns bancs que ajudin a fer trampes. O sigui, com ho hauríem de fer, això, si realment el trampós ha de ser el perseguit, i qui en concret d'aquesta cadena de la trampa hauria de ser el perseguit.

I respecte del frau de llei que vostè parlava al final hi ha una cosa que no he entès. M'ha semblat que venia a dir que la darrera modificació, i sobretot la indefinició del legislador, facilita la comissió de frau. No sé si ho he entès malament o en tot cas m'agradaria que m'ho expliqués millor.

Gràcies.

El president

Gràcies, senyor Vidal. Pel Grup de Ciutadans, l'il·lustre diputat José María Espejo-Saavedra.

José María Espejo-Saavedra Conesa

Gracias, presidente. Y gracias, señor Silva, por su comparecencia. Como algunos portavoces que me han precedido en el uso de la palabra han hecho referencia al caso concreto que usted lleva como profesional del derecho, yo únicamente me referiré a él para decirle que, más allá de mi apreciación particular sobre el mismo, usted no es el fiscal. Si yo tuviera al fiscal delante sí que podría hacerle alguna crítica, pero siendo usted el abogado defensor creo que usted se debe a unos deberes deontológicos y, más allá de la consideración sobre el caso, creo que no procede hacerle ninguna consideración al respecto de la actitud de su cliente o no, porque usted se debe a la defensa de sus intereses, como cualquier otro abogado. Si fuera el fiscal del caso otro gallo cantarí y otra consideración sería la mía. Pero,

vamos, quiero aclararle esta cuestión porque, como es un tema que está aquí sobrevolando en otras intervenciones, quería referirme a él antes que nada.

En cuanto al fondo de su intervención, lo que es evidente es que hoy por hoy la lucha contra la corrupción, al menos la percepción que hay es que no está funcionando de manera deseable. Y yo estoy de acuerdo con usted en que el derecho penal no sólo no es la panacea, sino que es sólo una de las patas en la lucha contra la corrupción y seguramente no sea la más importante. Yo creo que hay otras patas que son tanto o más importantes, que empezaría por decir que es la transparencia de la actividad pública, la conciencia social –la conciencia social. Y también creo que hay una, que se ha mencionado un poco de pasada haciendo referencia a aspectos concretos, que es el funcionamiento de la Administración de justicia actual que tenemos. Después le haré algunas consideraciones al respecto de algunas de ellas.

Usted, cuando se ha referido al fraude de ley, dice que desde el año 2003 los casos de fraude de ley se pasaron a considerar, desde un punto de vista del criterio de la fiscalía, como delitos, y es por ello que hay una percepción de mayor delincuencia fiscal. En cualquier caso, lo que eso demuestra es que desde 2003 como mínimo –como mínimo– no se ha reducido la delincuencia fiscal o el fraude fiscal. Según su criterio como profesional, ¿esto es así? Es decir, ¿se ha reducido o no? No sabemos si ha aumentado, pero desde su punto de vista profesional ¿se ha reducido o no?

En cuanto a la regularización del fraude fiscal, le hago una pregunta que sirve tanto para el fraude fiscal como para los casos de corrupción. Existe, como usted sabe, la percepción muy extendida de que los culpables de delitos de corrupción pocas veces devuelven el dinero, ¿no? Según su experiencia profesional, ¿es esto así? Y, en tal caso, ¿por qué estaría pasando? ¿Qué deficiencia tiene nuestro sistema penal para la recuperación del dinero defraudado o procedente de actividades corruptas? ¿Y qué propuestas caben en este sentido desde el punto de vista del procedimiento penal o del derecho penal material?

En cuanto a las medidas de transparencia, bueno, ya se ha referido creo que el portavoz del Grupo Socialista, ¿cree usted que son suficientes las medidas que se refieren en las leyes de transparencia, tanto estatal como autonómica, o hay alguna medida más contundente en este sentido? Porque, vaya, yo veo que estas

normas son de sacar a público cosas, pero no dan la posibilidad de hacer una labor de investigación o de impedir, una labor de prevención de conductas corruptas en el seno de la Administración.

Después, se ha referido usted a la responsabilidad penal de los partidos políticos, que primero, si no recuerdo mal, no se incluía en la reforma y después se incluyó, afortunadamente, por cierto –afortunadamente. Pero yo le quiero hacer una pregunta técnica a este respecto. Efectivamente, existe esa responsabilidad penal de los partidos políticos por los casos de corrupción que puede haber en su seno si no se han establecido esos mecanismos de control. Pero sobre una propuesta que, bueno, nuestro partido efectúa, le quiero pedir su opinión profesional y técnica, y es la siguiente: lo que existe hoy en día es la responsabilidad penal de los partidos políticos para los casos de corrupción que se hayan producido en su seno, pero ¿qué le parecería que existiera la posibilidad de establecerse o declararse la responsabilidad civil subsidiaria del partido político no sólo para los casos de corrupción que se hayan producido en su seno o en relación con su financiación, sino para los casos de corrupción que hayan podido cometer los cargos públicos elegidos en sus listas? Porque de esta manera sí que habría seguramente un verdadero interés por el control, interés del partido político por controlar las personas que se incluyen en las diferentes listas a los procesos electorales.

Muchas gracias.

El president

Gràcies a vostè, senyor Espejo-Saavedra. Per la CUP, Grup Mixt, la diputada Isabel Vallet.

Isabel Vallet Sánchez

Bona tarda ja, a estes hores, i moltes gràcies per comparèixer. La pregunta seria bàsicament si pot ampliar la informació, perquè ha sigut la part final de la intervenció sobre la responsabilitat penal de les persones jurídiques, sobre la introducció en la reforma del 2012, i sobre bàsicament les seues afirmacions sobre que mitjançant aquesta figura, doncs, aquesta activitat de control i policíaca cap als partits polítics i sindicats podria ajudar a reduir aquest tipus de pràctiques. I, per tant, doncs, si ens podria explicar algun tipus de cas pràctic, ni que sigui, diríem, inventat, que ens pugui arribar a il·lustrar sobre què suposa la introducció d'aquest

tipus, perquè resulta difícil d'apreciar des del punt de vista d'una aplicació, si vol, tradicional del dret penal, on la imputació és personal, doncs, com podrien arriar-se a imputar aquestes figures.

D'altra banda, tots s'han referit –i el resultat es veu que és polèmic– a les seues apreciacions sobre com no s'incrementa la consciència fiscal i per què considerava que no s'incrementa. Jo, al contrari del diputat d'Esquerra Republicana, sí que comparteixo que el descontrol de la despesa pública fa no incrementar la consciència fiscal perquè sí que és cert que pot crear d'alguna manera, doncs, com ho diria?, justificació el fet de la despesa social o el fet de certa despesa en ensenyament i en sanitat. La realitat és que cert descontrol de la despesa..., i casos actuals també en tenim, no hem d'anar a fa deu anys: hi ha la línia 9, hi ha el canal Segarra-Garrigues, hi ha ATLL, hi ha certes activitats de compra d'activitat a multinacionals sanitàries en detriment de la sanitat pública. Per tant, sí que hi han activitats de descontrol per part de la despesa pública, que fan d'alguna manera desafectar la ciutadania de cara a pagar impostos, i en aquest sentit ho comparteixo. No comparteixo tampoc les consideracions sobre el dret de defensa i com s'usa el dret penal per a, d'alguna manera, buscar condemnes inferiors; crec que això queda dins del dret de defensa i en cap cas crec que s'hagi d'atacar. Però sí que és cert i sí que comparteixo que ja no s'ha tractat aquest esperit, aquesta normalització de la impunitat, aquesta normalització també de la no-separació de poders, aquesta normalització del continuisme en certes institucions o aquesta normalització en una aplicació de justícia de classe que ve a ser finalment, doncs, que certs tipus penals o certa política criminal s'aplica d'una determinada manera en funció dels ingressos econòmics que tu percebis, en funció del teu patrimoni, en funció de la classe social a la qual pertany. I jo crec que, en aquest sentit, això sí que és un fort motiu desincentivador de cara al pagament d'impostos i sí que explica algunes pràctiques, com els indults del cas Treball, o com les aplicacions benèvols de la justícia penitenciària en el cas Pallerols, o com molts altres, també el cas que vostè ara defensa, el cas de la infanta, en el qual, doncs, ni que sigui per informacions de premsa, sí que hi havien hagut pressions a certs inspectors que havien estat investigant en Hisenda sobre el seu cas.

En tot cas, doncs, ja no faria cap consideració més, sinó simplement agrair-li la seua intervenció.

El president

I finalment, pel Grup Parlamentari de Convergència i Unió, la il·lustre diputada Meritxell Borràs.

Meritxell Borràs i Solé

Moltes gràcies. Agrair-li també al senyor Jesús María Silva, al catedràtic de dret penal, la seva intervenció i la seva il·lustració en tota aquesta matèria, no?

Vostè ens parlava, en l'àmbit que ha vingut precisament a parlar-los, el fet que hi han dos elements, podríem dir, que són clau a l'hora que disminuís, podríem dir, tot el que és, doncs..., vaja, tot el que avui ens afecta, que és el frau, etcètera. Per una banda ens parla, doncs, del que és el dret penal i la coacció externa, és a dir, com una amenaça, podríem dir, per a qui pretén saltar-se la norma, però per una altra també, i ho posava no només en el mateix valor, sinó superior, el que són els valors, i que precisament no hagi d'haver-hi una amenaça externa, sinó un convenciment intern que les coses cal fer-les amb rectitud i, per tant, pensant en un però també en la resta, en la comunitat. I, per tant, en aquest sentit, la rellevància, ens deia, de substituir, certament, doncs, el que són els valors de la religió, que podríem dir que fins fa cinquanta, seixanta anys eren estrictament els majoritaris en el país en el que han de ser els valors públics, que, en aquest sentit, en l'àmbit de l'educació hi ha una gran feina per fer, no? Per tant, no és el primer – ja se li ha dit – que ens n'ha parlat, però és fonamental i a vegades ens sona que en certs àmbits això pot sonar com una excusa per no posar elements clau i fonamentals a l'hora d'endreçar les coses, podríem dir, però aquest és un element que ha de funcionar en paral·lel i amb la mateixa intensitat que la resta, no?

Després, a partir d'aquí, vostè ens ha parlat de la qüestió de la intimidació i ens ha dit que el més barat era tot el que era, doncs, el paper del BOE, no?, i que en aquest sentit el que és la probabilitat que puguis ser enganxat, podríem dir-ho d'alguna manera, el temps de duració, aquests són dos elements que al final són més cars, però segur que són més dissuasius, podríem dir, i per tant que fan que les coses funcionin millor. Ens agradaria també que ens posés en aquest àmbit, doncs, elements concrets en els quals seria necessari que poguéssim variar les coses i, per tant..., dallò.

També ens ha parlat, doncs, d'un altre element, en el qual uns ja hi estaven d'acord, uns altres no, de la disminució de la consciència fiscal. Parlava del descontrol de la despesa pública. És evident que, vaja, almenys també per part nostra ho veiem d'aquesta manera, que aquest és un element que pot ser clarament dissuasiu, no?, i que, per tant, cal preocupar-nos-en. També...

Fitxer 22

...creiem que el que és la percepció que qui s'ha d'ocupar que les coses funcionin i que la gent actuï amb rectitud siguin els primers..., o visualitzats com aquells que se salten més la norma, això també és enormement negatiu. I, per tant, aquí ha d'haver-hi, evidentment, tota una sèrie de coses..., des de posar les coses estrictament en el seu àmbit, per dir-ho d'alguna manera, eh?, fins... I, per tant, aquí tenen paper des dels primers actors o els dallò, fins als que passen les informacions, als que en tota la cadena actuen perquè les coses funcionin bé.

Però nosaltres voldríem també –que se li ha demanat– que..., en aquest sentit –i nosaltres ho valorem així–, hi ha esforços importants, tant des d'aquesta casa, del Parlament de Catalunya, com també des del Govern de la Generalitat, a actuar en la matèria del que és donar transparència i donar informacions a la ciutadania perquè pugui saber el que és i com es du a terme la despesa pública, i, per tant, aquesta transparència necessària i al final tranquil·litat de cara a les persones, que el diner públic, doncs, és ben utilitzat.

Per tant, en aquest sentit, voldríem..., no cal que li faci referència al que han estat les cinquanta-una mesures que el president Mas ha volgut impulsar, i de fet està duent a terme, però voldríem també que ens valorés què és la Llei de transparència, les cinquanta-una mesures, i en la mesura del possible, si d'això té una percepció, la ciutadania, de pensar que cal..., bé, que ajuda a millorar el que són les actuacions i, per tant, que enforteix el que és la consciència fiscal.

Res més, i gràcies.

El president

Gràcies, diputada. Per al torn de resposta, té la paraula l'il·lustre compareixent, el senyor Jesús María Silva. Quan vulgui. Per un temps de deu minuts i una aplicació laxa i garantista del que requereixi.

Jesús María Silva Sánchez

Sí, perquè són moltes preguntes i m'agradaria, la veritat, donar resposta a totes. És molt difícil, però bé.

A veure, jo he parlat, efectivament –i crec que això és un punt en què tothom està d'acord–, que la tasca de l'àmbit de l'ètica pública és important. També és cert, és evident, que el dret penal contribueix a l'ètica; és a dir, són vasos comunicants. El dret penal –ho dic en castellà, perquè és com ho vaig aprendre– té «una funció configuradora de las costumbres». Això, un dels grans penalistes del segle XX ho va dir. I és evident que la tipificació de conductes en l'àmbit de dret penal provoca canvis ètics. Quan no hi havia consciència ambiental, la tipificació del delicte contra el medi ambient va provocar que efectivament a Espanya hi hagués una consciència ambiental, que la tenim, que té el pes que té, però efectivament va ser una contribució del dret penal. Crec que també el sorgiment de la consciència fiscal a Espanya es va produir precisament amb la tipificació del delicte fiscal a partir de la reforma del 77 i després ja del 80 i 85, etcètera. És a dir, que no vull dir que el dret penal, evidentment, no tingui cap tipus de funció en tot aquest combat, diguem-ne..., tot i que la paraula no m'acaba d'agradar, però aquest combat contra conductes greument lesives, de valors comunitaris, però sí que també vull relativitzar, és a dir, no posar la confiança a fer nous tipus delictius, a introduir noves penes.

Preguntes concretes. Tema per què els macroproblemes i els macroprocessos no són adequats? No són adequats perquè s'allarguen molt i, per tant, afecten un dels elements de l'equació. Un macroprocediment s'allargarà, indefectiblement, anys i anys. I, per tant, afecta el tercer element de l'equació, que és el que en diuen el «descompte del futur». Quan una cosa es veu molt lluny, dius: «Bé, ja veurem què passa.» Per tant, en tant que els macroproblemes d'un lloc amb macroprocessos..., l'allargament dels procediments, d'una banda, dóna lloc a aquest tipus d'efecte sobre l'equació de la..., i també daixò; i d'altra banda, evidentment, pot donar lloc perfectament a les dilacions indegudes. Perquè al final direu: «Ah, escolti, és que la durada del procediment no és un temps de què jo sigui responsable.» Que se

separin peces. Que dels macroprocessos es facin peces separades; que això es pot fer, molts cops, i fins i tot això afavoreix, facilita la investigació i es pot jutjar sense trencar la coherència i sense arribar a solucions contradictòries. Per tant, jo sóc, efectivament, enemic dels macroprocessos. Tenen un element simbòlic, potser, molt important, però són poc eficaços; és molt millor anar trossejant els procediments.

Hi ha hagut una divergència sobre el que afecta la consciència fiscal. La consciència fiscal és un fenomen psicològic i, la veritat, crec que ens podríem estar molt de temps aquí, discutint sobre quins són els elements que afecten la consciència fiscal. Efectivament, jo segueixo pensant que no una despesa pública avui –perquè això ve d’anys i anys, no?–, però sí que un cert descontrol de despesa pública pot haver afavorit una disminució de la consciència fiscal. Però és evident, també, la funció d'exemplificació que tenen persones que ocupen llocs importants, de rellevància en una societat. La manca d'aquesta exemplificació, o d'aquest rol exemplar, rol exemplaritzant, sí que pot portar, efectivament, també una disminució de la consciència fiscal de la gent i de la consciència també amb relació a la corrupció, vull dir que...

Perquè abans no recordo bé qui ho ha plantejat –em sembla que el representant del PP–... Ha plantejat el tema que la corrupció ve de molts anys. Però, bé, ve de molts anys i es planteja sempre. Vull dir que corrupció és emportar-se..., que jo ara m'emporti, no ho sé, això. Quan t'emportes un bolígraf de l'oficina o un plec de papers a casa, estàs fent un cas de corrupció; que no hi tindrà lloc el Codi penal, però això és una pràctica corrupta. Jo aquí, també, com que veig que vostès també van barallant-se –i també és lògic, no?, perquè això és una cambra política–, també diria això: que el que esté libre de pecado, que arroje la primera piedra. Perquè això és molt sa –és molt sa. Perquè fer un examen de consciència i dir: «A veure, jo mai m'he emportat de la facultat un bolígraf i l'he donat als meus fills?» Doncs, jo això no ho puc dir –no ho puc dir. O sigui que... I això és corrupció. Emportar-me un bolígraf, o emportar-me papers, o una carpeta, i que al final acabi anant als meus fills el bolígraf, la carpeta, això és corrupció. I dirà: «Home, quina...» Bé, però és que es comença pel petit. Tens un fenomen que han descrit els economistes, del comportament americà, i és que et vas acostumant. I primer és una, després són dues, després tres, i aquest fenomen d'acostumar-se acaba...,

bé, quan tens més capacitat d'accés a béns més importants, etcètera, es produeix. O sigui, que jo aquí crec que és molt important fer examen de consciència individual i col·lectiu. I d'aquí no em traureu. Cadascú en la seva mesura, eh? –evidentment, cadascú en la seva mesura–; però, bé, quan t'acostumes a allò petit, després bé el que és gran.

Aquí hi ha hagut una pregunta molt..., dues preguntes molt tècniques, del representant d'Esquerra. A veure, com és possible el tema de..., el paper de l'advocat defensor. El paper de l'advocat defensor és molt complicat, efectivament; és un paper difícil, i més encara perquè és un professor universitari. Què cal, aquí? Home, cal una molt acurada deontologia professional, és evident. A la defensa penal, això és un camp en el qual es poden fer tot tipus de trampes; és veritat, no ho negaré –això no ho negaré. I, per tant, no dic ni diré mai que sigui fàcil ser advocat defensor. Ara, apel·lo també a la meva deontologia professional i a la dels companys, que penso que s'ho han de pensar. Jo m'ho penso; tracto de fer-ho el millor possible. Per tant, no crec que hi hagi una incompatibilitat entre ser professor i parlar de qüestions eticojurídiques, i després defensar.

Aquí hi ha un tema molt important que de vegades no és manté i també contribueix a una certa confusió de l'opinió pública, que és el tema de les garanties constitucionals. És a dir, les garanties constitucionals estan allà, les garanties constitucionals del procediment penal són les que són, i de vegades podem incórrer en el risc de pensar que són obstacles. No són exactament obstacles. Va costar molt que hi hagués garanties constitucionals. El que no em sembla coherent –en el procediment penal, vull dir, i hi han d'altres– és dir que les garanties constitucionals serveixen per a uns i no per als altres. Perquè quan les garanties constitucionals es trenquen, al final qui més pateix el trencament de les garanties és, efectivament, la major part de persones que cauen en el marc de la justícia penal, que, efectivament, com ha dit el representant de la CUP, segueixen sent persones de classe baixa; això no ho negaré. És a dir, que a l'àmbit del dret penal hi ha més gent de classe baixa que de classe alta..., tot i que a Espanya això està començant a canviar –també s'ha de dir, eh? Però que, evidentment, la majoria dels seleccionats com a delinqüents són de classe baixa, això no crec que ningú ho pugui negar. I s'ha de pensar que la posada en qüestionament de les garanties pot esdevenir també negativa per a aquestes persones, que són els «clients»,

diguem-ne –entre cometes–, majoritaris del sistema penal. O sigui, que en això sí que crec que s’ha de ser molt curós, perquè tenim riscos.

Sobre la participació a títol lucratiu. Aquesta és una institució que [# 00.10.26] és molt vella. Però no és qüestió que substitueixi o no altres institucions; es va pensar com una forma de responsabilitat civil, que és ser beneficiari d’un delictes, i efectivament hi ha persones que poden ser beneficiàries d’un delictes sense haver-hi participat. O sigui, que és una figura que pot servir. Ara, ja entrem en temes de casos concrets i, evidentment, no hi entraré; per raons òbviament de secret professional no hi entraré.

Preguntes del representant del PSC. Corrupció. Bé, Transparence International diu que a Espanya hi ha més corrupció que a altres països d’Europa. També diu que els països del sud d’Europa hi ha més corrupció que als països del nord d’Europa. Aquí podem parlar de quines són les causes. Però, efectivament, estadísticament, a Espanya, Itàlia, Grècia i Portugal hi ha més corrupció que a França, que a Alemanya..., tot i que els darrers anys –dècades– han portat un curiós increment de corrupció a països, diguem-ne, protestants. Max Weber va fer aquesta distinció, doncs, de països protestants... M’estic allargant massa?

El president

No, no... Estava rient de Max Weber i l’ètica.

Jesús María Silva Sánchez

Ah, d’acord!

El president

Perdoni.

Jesús María Silva Sánchez

No, no... Aleshores, bé, aquesta era la causa que deia el Max Weber. Bé, el cert és que a Alemanya Helmut Kohl s’ha vist envoltat d’un tema de corrupció a la CDU, i no és l’únic.

Com es combat la corrupció? Pregunta important. A veure, encara que sembli mentida, els qui han avançat més en aquest camí han estat els americans. Els americans decideixen implantar el que se’n diu el «compliance», el model de control de [# 00.12.12] de delictes al si de les seves empreses, i a continuació fan

una llei –que deu fer ja vint anys llargs– de repressió de pràctiques corruptes a l'exterior –*foreign corrupt practices act*, se'n diu. Per què? No ho fan perquè siguin molt bons. Ho fan perquè diuen: «Si les nostres empreses estan molt controlades en matèria de corrupció, volem que els seus competidors a l'estranger, si els pagaments es fan amb dòlars –que va ser aquest, el criteri–, doncs, volem també que es pugui castigar aquests competidors a l'estranger. Igual que han fet els britànics, el 2011, amb la [# *bravery act*] –igual–; persecució extraterritorial. Aleshores, quin és el model? El model és un model de persecució extraterritorial, que, efectivament, amb introducció de programes de compliment de prevenció i detecció de delictes al si de les empreses –que s'hauria de dir, també al si dels partits polítics i de sindicats, etcètera–, crec que pot ser un bon camí –un bon camí. No dic que això elimini; però, de fet, el sistema americà va permetre agafar casos tan importants de corrupció..., com era el cas Siemens. Quan Siemens cau a l'àmbit de la jurisdicció americana, home, alguna cosa ha canviat, eh? I quan Volkswagen i BMW cauen a l'àmbit de la justícia alemanya és que les coses estan canviant. I, clar, que van caure com a persones jurídiques, a part de les persones físiques. I els van caure multes..., bé, que els van alterar el balanç radicalment. O sigui, que alguna fórmula hi ha.

Efectivament, jo em vaig oblidar... Però, efectivament, jo crec que a tot arreu hi ha una consciència que a sota, al rerefons del problema de la corrupció hi ha problemes de finançament de partits polítics; això ja se sap. Per què? Bé, perquè el fet del finançament fa..., és una bona bandera. I això té a veure amb la cultura de les organitzacions: «Jo això ho faig pel col·lectiu. I això em dóna una bandera.» «Jo faig això per Toyota», vull dir, parlant d'empreses. «Jo faig això..., tal» Coses que no faria per mi, les faig per la causa. I això li dóna un aspecte de solidaritat molt important. Aleshores, que després, en el marc d'aquesta lluita per la bandera, una part dels diners se'm quedin a gafets a la mà... Però és que això també és molt humà. Perquè quan passen molts diners per les mans d'un, s'ha de ser una persona absolutament íntegra perquè no se t'enganxin a la mà una part d'aquests bitllets que passen. O sigui que... Hi insisteixo: això el que dóna és una visió solidària d'una forma d'actuar que mai es faria individualment, però que com que ho fas en el marc d'un col·lectiu, doncs, canvia per part...

Fitxer 23

Per tant, joc rec que psicologia d'organitzacions i treball amb les dinàmiques de grup i amb aquest tipus de coses que els *behavioral economists* americans, els teòrics del comportament en l'àmbit organitzatiu, treballar en aquest tipus d'històries seria molt eficaç, crec que es podria treballar bé.

A veure, efectivament, en temes fiscals, evidentment –la persecució de delictes fiscals, ho deia el representant d'Iniciativa–, jo també ho crec que si efectivament arribem a la conclusió que una conducta és delictiva, també qui ajudi –això està al codi– és a dir, els cooperadors necessaris i els còmplices han de respondre igual. I, per tant, si arribem a la conclusió que s'han produït delictes fiscals que responen a un disseny d'enginyeria fiscal que ha fet un despatx d'advocats, doncs, s'ha de perseguir el despatx corresponent d'assessoria fiscal o el que sigui. O sigui, s'ha de ser coherent en aquest sentit.

El tema de la reforma de 2003. Jo el que volia dir era exactament això, que han aflorat com a casos de delicte fiscal casos que, abans, o bé es negociaven per part de l'Agència Tributària... No oblidem la negociació. Quan parlem de frau fiscal, no oblidem que Hisenda negocia molt, ha negociat molt, i això deixa una impressió no bona. Perquè, clar, quan es pot negociar i et diuen «si no negocies amb nosaltres, et portarem a delicte», dius: «Home, això és com molt estratègic. Si tan malament ho he fet, per què negocieu? I, si ho he fet, si puc negociar, per què després em porteu a delicte, si no vull negociar?»

Vull dir que aquí jo crec que hem de ser més coherents, i dir què estem fent: estem tractant temes molt greus o estem parlant, al final, de negociar i ens quedem amb el 20 per cent, el 80 per cent, reduïm el teu deute tributari. Crec que això és important i és el que, bé, crec que no s'està fent, perquè potser és difícil, perquè, de fet, dius: «Home, si recaptem el 80 per cent del que ens deu aquesta persona, doncs, està molt bé.» Però és important tenir-ho en compte.

Transparència? Evidentment, la transparència és molt important. Ho deia el representant de Ciutadans. Yo estoy de acuerdo con usted, yo pienso que efectivamente la transparencia ayuda, la Administración de justicia tiene que funcionar mejor, y aquí hay un déficit muy importante. La ejecución de sentencias penales –supongo que algún otro compareciente lo habrá comentado–, en todo lo

que no es prisión, es muy deficitaria, tanto en las multas como en la responsabilidad civil. ¿Por qué? Pues, porque requiere muchos medios y normalmente las ejecutorias, salvo en algunas audiencias provinciales donde se concentran en un juzgado, normalmente las ejecutorias las lleva el mismo juzgado que juzgó en primera instancia, o la Audiencia Provincial, si fue en primera instancia, y, por lo tanto, para ellos esa parte es..., menudo lío, la ejecutoria, averiguación patrimonial, etcétera. Y eso es una parte creo que una de las más necesitadas de reforma del ordenamiento jurídico español, porque, efectivamente, no se ejecuta. En muchos casos, ni la responsabilidad civil, ni la multa, se llegan a ejecutar. I això, clar, això és un element addicional al que dèiem. Això té una poca força intimidatòria.

En la línea de lo que usted planteaba, yo creo que no se ha reducido el fraude fiscal, es decir, a pesar del argumento de antes, yo creo que no se ha reducido el fraude fiscal. Pero creo que tenemos un problema de definición. Creo que tenemos que decidir exactamente qué es fraude fiscal, qué es delito fiscal –porque *fraude* es un concepto muy amplio–, qué es delito fiscal y cómo lo vamos a perseguir. A mí no me disgusta el modelo alemán, ya no recuerdo quién lo ha planteado. No me disgusta. El modelo alemán es un modelo, digamos, de persecución con independencia de las cuantías, en función de la gravedad intrínseca de la conducta. A mí ese modelo me gusta. Y es un modelo que es probadamente más eficaz que el nuestro, eso también hay que decirlo.

En realidad, nosotros estamos en un modelo ahí, entre Alemania, algunos anglosajones, pero muchos anglosajones tienen jurisdicciones *offshore*, y entonces eso complica mucho. A mí el modelo alemán me parece un modelo, en esto, como en casi todo, Alemania me parece que es un país que hay que imitar, jurídicamente hablando, en lo otro ya no me meto, pero en derecho creo que Alemania es un país digno de imitación.

Uns cinc minuts o quatre minuts més ja per... Sí, ens heu parlat... Bé, primer volia respondre la CUP al tema de com serà el tema de responsabilitat penal de partits polítics. A veure. Fins ara, si una persona, un afiliat o un càrrec d'un partit polític comet un delictes, la seva responsabilitat és personal i només la responsabilitat civil passarà a ser-ho del partit corresponent. Doncs, bé, per a fets posteriors a 2012 – clar, la llei penal no pot ser retroactiva–, en el cas que un càrrec d'un partit polític –

un militant, fins i tot, perquè aquí la llei no distingeix entre nivells— cometi un delictes la responsabilitat no serà només una responsabilitat civil, sinó que també pot ser una responsabilitat penal per no haver controlat l'activitat d'aquest militant o càrrec.

Per tant, hi haurà..., com passa també amb les empreses des de l'any 2010. Ara mateix tenim imputades, com a empreses, perquè tinguin una..., tenim Bankia, tenim Pesanova, tenim... Bé, tenim, a l'Audiència Nacional hi ha persones jurídiques molt significatives que estan imputades, o sigui que això a què portarà? Portarà que no només cada persona respongui del seu tema, sinó que també l'organització hagi d'implantar programes de prevenció i control dels possibles delictes que es cometin, perquè, si no ho fa, respondrà. I, evidentment, la pena inicial és pena de multa, però el sistema preveu, en cas de reincidència, les penes de dissolució, tancament d'establiments, intervenció, etcètera.

Clar, a veure, a la representant de Convergència i Unió, bé, jo crec que efectivament tot el que sigui transparència... Jo no tinc capacitat de judici per determinar quan unes lleis de transparència són suficients o no, això desborda la meua competència professional. Sí que em sembla que el camí és el correcte. Però és que a mi em sembla que en general la crisi ha estat un fenomen molt important i una oportunitat, com tota crisi, una oportunitat per fer una bona catarsi.

Jo crec que si aprofitem aquesta oportunitat per, diguem-ne, tenir eines que permetin que tot el que ha envoltat la crisi els anys anteriors, possiblement, i simultanis perquè això no es torni a repetir, doncs, estarem fent-ho bé.

Aleshores, en l'àmbit del qual a mi em correspon de parlar, jo crec que és molt important reduir la durada dels procediments penals. Els procediments penals amb la durada que tenen actualment, doncs, no són eficaços, i d'altra banda, evidentment, els instruments de detecció dels delictes s'han d'incrementar. O sigui, no som un prodigi —aquesta és la veritat—, també en termes de dret comparat. No som cap prodigi, ni en termes de durada ni en termes d'investigació del delictes.

Com es pot millorar això? Clar, això requereix una dotació pressupostària, una formació. Crec que s'ha avançat, també ho haig de dir, perquè la policia és molt bona, ha millorat molt la qualitat tècnica de la policia, de totes les policies. Ha millorat molt, però encara s'ha d'avançar en aquest sentit. Però, insisteixo en el que he dit: jo segueixo pensant que el dret penal sol... Aquesta superació o reduir

el tema de la corrupció i del frau a nivells sostenibles –perquè això mai s’elimina, d’això n’hem de ser conscients, això és tan vell com la humanitat, ara–, reduir-ho a nivells mínimament tolerables i no arribar als extrems a què potser hem arribat, doncs, això no és tasca només del dret penal.

I això s’ha d’aprendre a l’escola i a la família, que són les dues instàncies fonamentals d’integració social. Pensem que qui no ho aprèn de petit és molt difícil que ho aprengui de gran. I, per tant, jo segueixo amb una cosa que pertany a la més clàssica tradició del dret penal. El dret penal funciona quan té com a aliat una bona moral pública, pública i privada. I, per tant, jo li dono la raó, efectivament. Jo crec que és la tasca permanent.

En aquest sentit, potser no en altres, jo sóc partidari del republicanisme cívic, com a filosofia nord-americana. (*Riu.*) Em sembla que..., no, perquè em sembla que és una qüestió molt important. Jo no sóc un individu, sinó que pertanyo a una comunitat i em dec a aquesta comunitat. I el republicanisme cívic em sembla una ideologia que tothom, independentment de quina sigui la seva ideologia concreta, la pot fer servir, perquè ens millora com a persones i com a ciutadans.

I res més, si em perdona.

El president

Moltíssimes gràcies, senyor Silva, pel seu temps. I també, com tots els compareixents d’aquest mes de desembre, per la seva disponibilitat, perquè també hem tingut aquestes sessions gràcies a la disponibilitat de les persones que no han tingut cap mena de problema a venir, en el temps curt requerit.

Només, després de l’agraïment, una cosa molt greu, a mode de fe d’errata d’aquest matí, perquè consti en acta, només: la votació respecte a la compareixença del president Artur Mas no era per 47 vots en contra, era 57,5 a favor i 71 en contra.

I, finalment, si els sembla, seguim demà a les 10 del matí i, com hem comentat abans amb els portaveus, seria en acabar la compareixença del Síndic de Greuges prevista cap a dos quarts de dotze quan podem obrir el debat sobre l’ordenació del pla de treball, si els...

Meritxell Borràs i Solé

(Meritxell Borràs i Solé intervé sense fer ús del micròfon.) El tenim, per això, el pla de treball ja?

El president

No, i això ara us ho anava a dir a fora, però ho puc dir ara, així aprofito. Aquesta tarda, també, no enviaré cap pla de treball tancat, però sí que envio la proposta mixta d'agrupació, per demà poder treballar amb molta més agilitat, perquè demà el que hem de fer és ordenar les compareixences, fonamentalment, per ordre...

Meritxell Borràs i Solé

(Meritxell Borràs i Solé intervé sense fer ús del micròfon.) Però no ho has enviat, encara.

El president

No ho he enviat, no, no està enviat. No està enviat. Des de dos quarts de deu que sóc aquí.

La sessió s'aixeca a les...